ЭНЕРГЕТЫЧНАЯ РЭІНКАРНАЦЫЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Сучасная Добрушская міні-ГЭС з'явілася практычна на тым жа месцы, дзе працавала яе папярэдніца. Плюсы новай крыніцы «зялёнай» энергіі вядомыя: не патрабуе выкапнёвага паліва, не забруджвае навакольнае асяроддзе, не шкодзіць насельнікам ракі: рыба можа свабодна праходзіць праз турбіны.

> Для Беларусі з яе водным багаццем гэта тэхнічна даступны сёння рэсурс, аднак выкарыстаны ён пакуль менш чым на 10 %.

Прадпрыемства — аб'ект інвестыцыйнага праекта, што рэалізаваны таварыствам «ДобГідраІнвест». Яшчэ ў 2016 годзе яно заключыла інвестдагавор з Гомельскім аблвыканкамам аб будаўніцтве міні-ГЭС на рацэ Іпуць. Заяўлены аб'ём інвестыцый тады быў каля мільёна долараў ЗША. Праектная магутнасць гідраэлектрастанцыі ацэньвалася ў 700 кВт/г, аднак пазней праект падкарэкціравалі і магутнасць турбін паменшылі.

Цяпер міні-ГЭС на Іпуці — трэцяя, што дзейнічае ў Беларусі, і першая — у Гомельскай вобласці. Такая невялікая колькасць тлумачыцца тым, што для работы падобных станцый неабходны перапад вады, але амаль усе рэкі ў нашай краіне роўныя. Неспрыяльным для работы гідраэнергетыкі лічыцца высокі ўзровень вады ў паводку ці наадварот — адсутнасць вады праз засуху, што больш актуальна ў апошнія гады.

— Дзесяць месяцаў у годзе ГЭС павінна працаваць. Але пры паводкавай сітуацыі электрастанцыя проста фізічна гэтага не зможа, прытым мінімальны ўзровень вады — 140 сантыметраў. Такі павінен быць перапад у гэтай рэчцы, — тлумачыць **намеснік дырэктара ТАА «ДобГідраІнвест» Аляксандр ПАХОМАЎ.** — У адваротным выпадку электраэнергія выпрацоўвацца не будзе. Напрыклад, электрастанцыя павінна выпрацоўваць 450 кВт/г, але ў анамальны год, такі як гэты, яна выпрацоўвае 300 — заканамерна, бо доўга не было дажджоў, зімой не было снегу. Вось пайшлі дажджы — бачым пад'ём па выпрацоўцы энергіі і перадачы яе ў сетку.

Добрушская міні-ГЭС працуе ў аўтаматычным рэжыме і дыстанцыйна кіруецца аператарамі з Віцебска. Дзяжурныя супрацоўнікі на месцы патрэбны на выпадак непрадбачаных сітуацый. Асноўнае абсталяванне вырабляна ў КНР. Станцыя працуе ўсяго на тры турбіны, пры гэтым яна не самая маленькая сярод гідраэлектрастанцый Беларусі. Як усе айчынныя ГЭС, Добрушская станцыя нізканапорная, што абумоўлена раўнінай тэрыторыяй рэчышча.

Пусканаладачныя работы на аб'екце доўжыліся каля месяца. У выніку жыхары райцэнтра атрымалі і новыя рабочыя месцы.

— Праблем не было, але наладка праграмнага забеспячэння, аўтаматычнага кіравання, сам запуск, будаўнічыя работы — усё гэта было нялёгка, — расказвае **галоўны энергетык ТАА «ДобГідраІнвест» Генадзь БЕЛЯНКОЎ.** — Мы нават працавалі да дзевяці—дзесяці вечара, бо трэба было ўводзіць аб'ект у эксплуатацыю, вось гэта было складана. А цяпер усё проста.

Галоўны энергетык засяроджвае ўвагу на нюансах работы станцыі:

— Спачатку вада паступае на лопасці турбіны, яна раскручваецца, далей праз падшыпнікавы вузел паступае на рэдуктар, пасля ідзе на генератар. Ён выпрацоўвае электрычны ток. У нас тры машыны, кожная разлічана на 150 кВт/г.

Што датычыцца магчымасцяў Добрушскай міні-ГЭС, то за гадзіну тут можна атрымаць 450 кілават электраэнергіі, якая потым пастаўляецца ў агульную сетку прадпрыемства «Гомельэнерга». Планаваная штогадовая выпрацоўка электрычнай энергіі на міні-ГЭС складае 2,4 мільёна кВт/г. Разліковы тэрмін акупнасці інвест-праекта — 5—7 гадоў.

Цяпер станцыя працуе ў штатным рэжыме. Праўда, пакуль толькі на 70 %.

Між тым попыт на чыстую энергію павышаецца. Напрыклад, толькі з Добрушскай міні-ГЭС кантракты на пастаўку энергіі заключаны ўжо на 10 гадоў наперад. Гэта пры тым, што да нядаўняга часу ў рэгіёне ўвогуле не было магчымасці задзейнічаць патэнцыял ветра- і гідраэнергетыкі.

> З Добрушскай міні-ГЭС кантракты на пастаўку энергіі заключаны ўжо на 10 гадоў наперад.

Наогул укладаць сродкі ў «зялёную» энергетыку цяпер сусветная тэндэнцыя. Для Беларусі з яе водным багаццем шлях больш чым перспектыўны. Паводле ацэнак навукоўцаў, беларускія рэкі маглі б забяспечыць вытворчасць не менш чым 250 мегават электраэнергіі. Гэта тэхнічна даступны сёння рэсурс, аднак выкарыстаны ён пакуль менш чым на 10 %.

Наталля КАПРЫЛЕНКА.

ЦІКАВАЕ ПЫТАННЕ

Чужынец супраць абарыгенаў! Хто каго?

або Як на Міншчыне змагаюцца з сумнікам канадскім

Кожны з нас неаднаразова заўважаў у розных месцах Беларусі кусты з жоўтымі кветкамі, якія нагадваюць мяцёлкі. Гэта — сумнік канадскі (далей — сумнік). Калісьці ім упрыгожвалі могілкі, клумбы, агароды. У той час ніхто не ведаў, што гэтая расліна — сапраўдны вораг для нашай прыроды, які выцясняе з прывычнага асяроддзя айчынныя, або, як кажуць, абарыгенныя расліны, што прыжыліся на нашай зямлі шмат стагоддзяў таму.

— Налічваецца шмат відаў сумніку канадскага. Паўночнаамерыканскія віды актыўна пашыраюць свой арэал на тэрыторыі нашай краіны з канца XX стагоддзя. Яны засяляюць пусткі, абочыны дарог, лясныя паляны, сады, паркі, сухадольныя пойменныя лугі, берагі вадаёмаў. Месцамі ствараюць сапраўдныя зараснікі на значнай плошчы, — расказвае **намеснік старшыні Мінскага абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Наталля КУДЫРКА.** — Небяспека распаўсюджвання сумніку заключаецца ў тым, што, займаючы новыя ўчасткі, ён цалкам змяняе навакольную флору і фаўну, прычым распаўсюджваецца вельмі хутка і агрэсіўна. Гэтаму спрыяюць некалькі фактараў. Па-першае, у яго няма так званых натуральных ворагаў з ліку раслін-канкурэнтаў і насякомых. Па-другое, кожны куст дае да 100 тысяч зярнят насення, якое вылучаецца высокай усхожасцю, — да 95 %. Па-трэцяе, з гадамі карэнне сумніку пачынае выдзяляць у глебу ядавітыя рэчывы, якія падаўляюць рост іншых раслін.

Па небяспечнасці для навакольнага асяроддзя сумнік знаходзіцца на адной прыступцы з баршчэўнікам Сасноўскага, а па ступені агрэсіўнасці нават яго перасягае. Ён уключаны ў спіс інвазійных відаў, якія наносяць значныя страты абарыгенным раслінам, навакольнаму асяроддзю, біялагічнай разнастайнасці ў цэлым.

У Мінскай вобласці найбольшыя плошчы, якія займае гэты чужынец, знаходзяцца ў Мінскім раёне — больш за 140 гектараў, Пухавіцкім — 125 гектараў, Смалявіцкім — 93 гектары, Чэрвеньскім — 83 гектары, Лагойскім — амаль 59 гектараў, Валожынскім — 33 гектары, Стаўбцоўскім — каля 29 гектараў, Крупскім — 28 гектараў. Гэта ў суме больш 80 % ад колькасці плошчаў па вобласці, занятых сумнікам. Апошнія гады з абласнога бюджэту выдзяляюцца сродкі для правядзення ў поўным аб'ёме мерапрыемстваў у месцах, дзе «пасяліліся» сумнік і баршчэўнік Сасноўскага. Сёлета на барацьбу з гэтымі інвазійнымі раслінамі плануецца выдаткаваць 420 тысяч рублёў, у тым ліку 300 тысяч — на апрацоўку зараснікаў сумніку. Як правіла, сродкі размяркоўваюцца ў адпаведнасці з займанай імі плошчай у кожным канкрэтным раёне. У некаторых з іх на мерапрыемствы па ліквідацыі гэтых чужынцаў выдзяляюць дадатковыя сродкі землекарыстальнікі і мясцовыя бюджэты.

> Апошнія гады мы адзначаем зніжэнне плошчаў сумніку. Пакуль рана хваліцца нейкімі глабальнымі вынікамі, але зрухі да лепшага ёсць.

Метады барацьбы з сумнікам такія ж, як і з баршчэўнікам Сасноўскага: ручны і механічны, у тым ліку і скошванне, хімічны — з дапамогай гербіцыдаў і камбінаваны. У цяперашні час на Міншчыне ідуць актыўныя работы па ліквідацыі баршчэўніку, бо яго актыўны вегетацыйны перыяд надыходзіць у маі. Асноўныя мерапрыемствы па скарачэнні колькасці сумніку і прафілактыцы яго распаўсюджвання пачнуцца бліжэй да ліпеня.

— Апошнія гады мы адзначаем зніжэнне плошчаў сумніку, — кажа Наталля Кудырка.— Пакуль рана хваліцца нейкімі глабальнымі вынікамі, але зрухі да лепшага ёсць. Мы заўважаем, што вельмі добра ўплывае на змяншэнне колькасці гэтай расліны сітуацыя, калі землі прыцягваюцца пад забудову, у тым ліку катэджную, і прыцягненне ў сельскагаспадарчы і лесагаспадарчы абарот. Тады яна знішчаецца натуральным шляхам, што дазваляе сэканоміць бюджэтныя сродкі.

Працэс распаўсюджвання расліны пакуль можна ўзяць пад кантроль. Гэта агульная задача як спецыялістаў, так і землекарыстальнікаў. Калі ўпусціць момант, то праз некалькі гадоў гэтая работа запатрабуе значна большых намаганняў і сродкаў. Для таго каб зменшыць сельскагаспадарчы ўрон ад сумніку, Мінаблвыканкам штогод зацвярджае комплекс мерапрыемстваў, што, бясспрэчна, дало свае вынікі.

Выкананне мерапрыемстваў знаходзіцца на пастаянным кантролі тэрытарыяльных органаў Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя. Пры правядзенні маніторынгу розных тэрыторый наконт распаўсюджвання інвазійных раслін яны выдаюць землекарыстальнікам рэкамендацыі, устанаўліваюць тэрмін і пералік работ, якія тым трэба правесці. Калі ж пісьмовае патрабаванне не выканана, або выканана не належным чынам, або не ва ўстаноўлены тэрмін, землекарыстальніку пагражае штраф у памеры 20 базавых велічынь.

Вельмі важна, лічыць мая суразмоўніца, што ў Беларусі штогод плануюцца мерапрыемствы па навядзенні парадку на зямлі. Яны фарміруюцца як у цэлым па краіне, так і на ўсіх рэгіянальных узроўнях: і раённым, і абласным. У цэнтральным рэгіёне на працягу некалькіх апошніх гадоў у планы ўключаюцца і заданні па рэгуляванні распаўсюджвання і колькасці сумніку. Гэтае пытанне на вельмі жорсткім кантролі.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.